

Asia: VN/10556/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta

Pohjois-Karjalan Työttömät ry kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaaliturvan uudistuksesta ja esittää kannanottonsa hallituksen esitykseen yleistuen käyttöön otosta.

Pohjois-Karjalan Työttömät ry ei kannata esitystä nykyisessä muodossaan. Järjestö vaatii, että esitys palautetaan valmisteluun ja arvioidaan, miten eri etuudet saadaan yhteensovitettua nykyistä paremmin. On tärkeää toteuttaa sosiaaliturvan kokonaisuudistus aidosti kokonaisvaltaisesti.

Järjestö kannattaa yhden hakemuksen mallia ja tuen hakemisen yksinkertaistamista asiakkaalle. Hallituksen tavoitteena on sujuvoittaa ja selkeyttää etuusjärjestelmää, mutta nykyinen esitys on paikoin vaikeaselkoinen. Tarkennusta kaipaavat tietyt asiakokonaisuudet, kuten harkinnanvaraisuuden ja odotusajan soveltaminen.

Järjestön mielestä esitykseen liittyy huolestuttavia ja työttömän tilannetta heikentäviä seikkoja:

Kohtuuttoman pitkä odotusaika

Nykymallin mukainen 21 viikon odotusaika työttömyysturvan saamiseksi alle 25-vuotiaille on kohtuuton. Uudistuksessa ehdotetaan vastaavaa odotusaikaa myös yli 25-vuotiaille työttömille, joilla ei ole ammatillista koulutusta. Näin pitkä odotusaika voi johtaa toimeentulotuen tarpeeseen ja edistää syrjäytymisriskiä. Pohjois-Karjalan Työttömät ry esittää, että yleistuesta odotusaika poistetaan kokonaan tai sitä ainakin lyhennetään merkittävästi.

Työnhakukeskustelut ja yksilöllinen huomiointi

Pohjois-Karjalan Työttömät ry kannattaa työnhakukeskustelujen lisäämistä ja niiden toteuttamista kasvokkain. Samalla järjestö korostaa, että jokaisen työnhakijan yksilöllinen tilanne on huomioitava. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa pitkät välimatkat ja heikot julkiset liikenneyhteydet voivat tehdä keskusteluihin osallistumisen haastavaksi. Työnhakukeskustelu ei saa muodostua asiakkaalle kohtuuttomaksi vaatimukseksi tai heikentää hänen taloudellista tilannettaan. Asiakkaan toive tapaamisen muodosta, kuten etäyhteydestä, on otettava huomioon.

Työvoimaviranomaisen kasvavat velvoitteet

Uudistuksen myötä työvoimaviranomaisen olisi arvioitava asiakkaan palvelutarvetta ja ohjattava asiakas tarkoituksenmukaisten palvelujen piiriin. Muutos lisäisi työvoimaviranomaisen velvoitteita siitä, mitä TE24-uudistuksessa on linjattu. On huomioitava, että palvelutarpeen arviointi vaatisi viranomaiselta monialaista palvelujen ja palveluntarjoajien tuntemusta sekä ennen kaikkea kykyä tunnistaa ja ottaa esille havaitut tarpeet asiakkaan kanssa. Tämä lisäisi osaltaan työvoimaviranomaisen työkuormaa ja osaamisvaatimuksia. Jotta muutos olisi onnistunut, viranomaiselle olisi tarjottava lisäkoulutusta ja riittävät resurssit. Lisäksi olisi varmistettava, että palveluohjaus johtaa tosiasialliseen palvelun saatavuuteen, ei pelkkään puheeseen.

Suojaosa ja lapsikorotukset mukaan yleistukeen

Pohjois-Karjalan Työttömät ry korostaa, että yleistukeen on sisällytettävä suojaosa ja lapsikorotukset. Lapsiperheköyhyys on syventynyt jo aiempien sosiaaliturvaleikkausten seurauksena. Koska perheiden tilanteet vaihtelevat, yleistuen on oltava joustava.

Työelämän rakennemuutosten ja vaikean työllisyystilanteen vuoksi koko-aikatyötä ei ole aina tarjolla. Suojaosan lisääminen kannustaisi vastaanottamaan osa-aikatyötä tai lyhytaikaisia työkeikkoja. Suojaosa mahdollistaisi myös osatyökykyisten ja muiden kokopäivätyöhön kykenemättömien osallistumisen työelämään taloudellisesti kannattavasti. Nykyisellään muun kuin kokopäivätyön vastaanottaminen aiheuttaa muun muassa viivettä etuuskien maksussa ja voi näin johtaa jopa velkaantumiseen. Yleistuen on tuettava ihmisiä realistisesti muuttuneessa työmarkkinassa.

Sosiaaliturvan leikkaukset ovat jo heikentäneet työttömien asemaa

Työttömän sosiaaliturvaa on jo heikennetty muun muassa asumistuen leikkauksien myötä. Pohjois-Karjalan Työttömät ry:n hallinnoiman neuvontapalvelun asiakaskohtaamisissa ilmenee, että yhä useamman työttömän tilanne on jo nyt kestämaton. Leikkaukset ovat kohdistuneet heikoimmassa asemassa oleviin, ja neuvontapalvelussa tehtyjen havaintojen mukaan työttömien tilanne on kuluneen vuoden aikana entisestään huonontunut. Tämä on lisännyt ahdistuneisuutta, heikentänyt elämän mielekkyyden kokemusta ja tulevaisuuden uskoa. Jos yleistuki otetaan käyttöön, on välttämätöntä varmistaa, ettei kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien tilanne heikkene entisestään. Esityksen mukainen yleistuki saattaisi ajaa viimesijaiseksi etuudeksi tarkoitetun toimeentulotuen piiriin sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole tuen piirissä vielä olleet ja lisätä pitkäaikaisten toimeentulotukiasiakkaiden riippuvuutta tuesta.

Huoli yleistuen riittävydestä ja väliinputoajista

Esityksen mukaisen yleistuen taso ei olisi riittävä nykyisiin elinkustannuksiin nähden, etenkin kun sosiaaliturvan indeksikorotukset on jäädytetty. Pohjois-Karjalan Työttömät ry on erityisen huolissaan väliinputoajista – henkilöistä, jotka ovat tosiasiallisesti työkyvyttömiä, mutta eivät sairauspäivärahan tai työkyvyttömyyseläkkeen piirissä. Kuinka yleistuki huomioi tämän asiakasryhmän?

- **Lausuttavaa esityksen vaikutuksista kotitalouksiin**
 -
- **Lausuttavaa esityksen vaikutuksista toimeenpanijoihin**
 -
- **Lausuttavaa esityksen muista vaikutuksista**
 -
- **Lausuttavaa yleistukilain yleisistä säännöksistä (1 luku)**
 -
- **Lausuttavaa yleistuen saamisen työvoimapolittisista edellytyksistä (2 luku)**
 -
- **Lausuttavaa yleistuen määräytymisperusteista (3 ja 4 luvut)**
 -
- **Lausuttavaa yleistuen toimeenpanosta ja muutoksenhausta (5 ja 6 luvut)**
 -
- **Lausuttavaa yleistuen tietojen saamista ja luovuttamista koskevista ehdotuksista (7 luku)**
 -
- **Lausuttavaa yleistuen rahoituksesta (8 luku)**
 -
- **Lausuttavaa yleistukilain ehdotetusta voimaantulosta (9 luku)**
 -
- **Muuta lausuttavaa ehdotetusta yleistukilaista**
 -
- **Lausuttavaa peruspäivärahaa koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta**

-

- Lausuttavaa työmarkkinatukea koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta

-

- Muuta lausuttavaa työttömyysturvalakiin ehdotetuista muutoksista

-

- Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden jaksosta

-

- Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden sisällöstä

-

- Muuta lausuttavaa työvoimapalveluiden järjestämislakiin ehdotetuista muutoksista

-

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

-

Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 12 §:n 2 momentin muuttamisesta

-

Laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 annetun lain muuttamisesta

-

Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta

-

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta

-

Laki takuueläkkeestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta

-

Laki kansaneläkelain muuttamisesta

-

Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta

-

Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän eläkelain 32 ja 46 §:n muuttamisesta

-

Laki merimieseläkelain muuttamisesta

-

Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

-

Laki työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:n muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 97 §:n muuttamisesta

-

Laki asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

-

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki merityösopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 45 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 2 ja 31 a §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta

-

Laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 60 §:n muuttamisesta

-

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 20 ja 21 §:n muuttamisesta

-

Laki ulosottokaaren muuttamisesta

-

Laki oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta

-

4. Muuta lausuttavaa

-

Ben Daoud Taina
Pohjois-Karjalan Työttömät ry